

Izhaja
dvakrat na
mesec 1. in 15. dne
na celi poli.

ZORA

Časopis

za zabavo, znanost in umetnost.

Po pošti
celo leto 4 gl.,
pol leta 2 gl.
Za dijake in učitelje
celo leto
2 gl. 50 kr.

Štev. 16.

V Mariboru, 15. avgusta 1872.

Tečaj I.

Zabavni del.

Čarovnica s Karneka.

(Povest iz srednjega veka, spisal J. Ogrinec.)

(Dalje)

IV.

V tedanjem času je blizo devet čevljev visoka in šest debela ograda obdajala grad krog in krog; razen na zapadni strani, kjer je bil vtemeljen na pečevnato steno, moléčo navpik iz vrtoglavega prepada ter tako tu-tam že po svoji prvotni legi celo nepristopen. Znotraj ograde je po puščenem nekolikem prostoru rastlo sém ter tje kako drevo. Trebušček je mnogokrat in najraje pohajal tu notri, in tudi Ida je todi v varnem, senčnatem zavetju prebila večino vsacega prijaznega dneva.

Tako tudi necega dné graščakova hči že precej časa sedi pod košato lipo na dvoru. Nankrat, kakor izrastel iz tal, stoji pred njo Pomék, grajski spak*). Ta je za svojega prvega gospodarja, mislečega, da pritlikovec je menj človek od vsacega družega, prestajal marsikako bridko nadlogo; ali zdaj, dobro dva komolca visok, širokolic in po obrazu gosto kosmat možiček, bil je dosti zadovoljen s svojo osodo. Trebušček namreč spoznavši, da neusmiljeno ravnanje z nekoliko še norčavim človečkom bila bi še toliko večja surovost, dal mu je na dobro voljo, da je mogel in smel, kamor bi mu drago bilo. Toda Pomék je preveč ljubil svojega zdanjega gospoda, da bi hotel družega si iskati. Razgrajal in burklaril je raje po svoji navadi vse vprek po dvorišči, vesel, če se mu je kdo hotel smejati. Ida, ki je zmerom iz

*) V srednem veku so velikaši imeli pritlikovce, da so jim delali kratek čas ter uganjali burke.

sreca pomilovala tega norčeka, razgovarjala se je mnogo-mnogokrat ž njim za svoj kratek čas, ker tudi on se je vselej dobrikavo in postrežljivo obnašal proti njej. Le denes, tam pod znanim kostanjevim drevesom — kar molči in tako čudno zre v njo, da ona kar prestajati ne more njegovega trpkega pogleda. Nekaka groza jo spreletava in nehoté se domišlja, da grajščinski jemljejo njegovo količkaj nenavadno vedenje za dober ali slab pomen. V tistem trenutku se list z drevesa privrti in pade tik pred njega na tla. Pritlikovec obrne oči ná-nj, gleda ga zamišljen, potlej pobere. Vsklonivši se jame sukati ob peti ter tako od vseh strani obzirati rahlo vejevno drevo. Na to iz nenadoma zažene neznan jék, da Idi po vseh udih mraz zašumi. Čez dalj si še le upa, da ga vpraša, zakaj pač počenja to? In spak se vrže na kolena pred njo, hiti božat njene nožice in obraz stiskat jej v krilo pri tleh. Potlej pogleda vá-njo, v vsakem očesu se mu debela solza zablíšči, in s čudno otožnim glasom zajavka:

„Ah, ah! kmalu nobenega peresa več gori ne bo —“.

„Kaj bo — tačas?“ vpraša Ida malosrčno.

„Ah gospodičina! tačas tudi vas ne bo več — tu pod drevesom!“ Rekši to in stopivši izpred nje tje k deblu, vtikuje tisti list toliko časa za skorjo, dokler gori obvisi.

V tem Trebušček mimo prikorači. Pomék hitro popleše pred njim potlej poleže na trebuh hotéč tako poplaziti se do njega; ali graščak mu veli na noge.

„Kaj pa tebi, da se vidiš tako plašna!“ poprašuje skrbno hčer, ki se mu je bila brž pridružila.

„Oj, ta Pomèk!“

„Kaj ti je storil — kaj žalega?“

„O nič; pa danes mi je tako neznan! Kar bojim se ga.“

„Ne maraj za njegovo spakovanje in brbljanje, ko je reva norčav! Pojdi, stopiva malo venkaj na čisto. Dan je lep.“

Ida se vsa vesela napoti. Gresta proti grajskim vratom. Pomèk od daleč za njima, oteraje si s pestjo solze in milo pogledovaje za odhajajočima, dokler zgineta skozi vélika vrata. Pritlikovec se na bližnji kamen vsede v kobalj, in zelo tožljiv s komolcema podpre glavo.

Ida, da je le na cvetlični ledini, kmalu pozabi Pomkovih besedi, katere so bile v prvem trenutku hudo vznemerile jo. Vsa vesela pisane trate, trga dišeče, pomladanske rožice poleg pota in spleta si kitico. Polno radovednih vprašanj pojasnuje jej oče voljno in kratko. Tako dospeta do loga, kjer se Ida otroško še bojazljiva zopet oklene očetove roke.

Velikrat, kadar je prijazno vreme vabilo iz ozidja, zahajal je Trebuščak rad tū notri v mračni gozd, kjer so stoletne smreke in jelke molile svoje kosmate vrhove visoko v zračno podnebje; tū notri v hladno senco, katero so prijetne in zdrave dišave pojile dol z gostega hojevja. Saj tudi tū, kjer so le rujava in siva debela srečevala oko, kjer je kraljevala veličastna tišina, katere ni drugzega motilo, kakor kaka veverica hlastno popraskaje gor po drevesi v svoje deveto gnjezdo, ali pa z daleč doneča kosova pesem: tudi v ti dobrodejni samoti se je Trebuščak vedno kratkočasil svojo ljubljeno hčerjo in čutil se srečnega.

Posledni solnčni žarki so Triglava zlatili snežene vrhove, ko sprehajalca prehodivši v polokrožji gozd stopita na drugi strani na plan.

Pri kraji tam, kjer se log stiče s tratino, zagleda dekle najlepšo cvetico, kakó jej ob razprezanem popji rosa žari v večernem odsevu!

„Še to-le!“ vsklikne in se oddali po njo.

Ravno počène in nastavi prstke ob upognjeno bil, ko v grmovji zraven nje zahrplje divja zver in hipoma strašen mrjasec plane proti njej. Ščetine se mu ježé na hrbtu, kleplje z zobmi ji grozèč. Razjarjenemu bele in krvave pene vró iz žrela.

Ida od straha in groze kar omedli, da se ne more genoti. V tistem neznanem hipu zalaja pes v obližji, rine nad zver in predno še Ida vé, kaj in kako, stoji mlad lovec na mestu pa pretéči zveri sulico zabode v prsi, da se zverne in poginjajoča rohni.

Rešni junak ovije zdaj Idi okolo lepih, belih ramen ogrinjalo, katero jej je bilo zdrsnilo na tla; potlej utrga pa ono cvetico in jej ponudi jo — kakor da je bil videl, kakó bi jo rada! Ida se še le zdaj zopet popolnem zavé. V naglici in v preveliki vznemirjenosti vidi v tem človeku le rešnega angelja iz smrtne nevarnosti, a brez premisleka poseže po poklonjeni dar. Ali zdaj, ko jo on prijazno tolažeč prime za roko in pelje k očetu, ki je sam sila oplašén hropel proti njima — zdaj si hiti domišljevat, kje in kedaj pač je vendar že videla tega mladeniča?

Lovec izročivši očetu hčer, hoče se zopet posloviti; ali ta, ki mu zmanjkuje dovolj in pristojnih besedi, s katerimi bi se gorečeje zahvalil za ravnokarno pomoč, ne pusti ga nikakor od sebe. Mora ž njima v grad.

Kocijan — ta namreč je zdaj obvaroval Trebuščakovo ljubo hčer — bil je edini potomec Erazma Mavrina. Oče je zelo ljubil svojega sina in skušal mu tudi vcepiti kali svojega duha, zlasti sovražstvo do Gallenberških sorodnikov na Karneku, katere je sam mrzil tako na vso moč! Vendar sinu se ni hotela nobena, najmanja sovražna čut do Karnečanov genoti v srci. Narobe! Kar je bil prvokrat videl ljubeznjivo Ido, in brž potem slišal, česa jo nekateri dolžé, jelo se mu je v srci buditi pravo pomilujoče sočutje do nje; in to toliko bolj, kolikor huje je črtil jo njegov oče ter sodil jo tamošnji svet.

Da, jel je po seh mal celo hrepeneti, kakó bi Ido opravičil pred svetom. V ta namen je gledal, da se je seznanil in spoprijaznil s patrom Lazarom, o katerem je vedel, da je skoraj vsakdanji gost na Karneku. Vendar, takoj s početka nij še hotel temu razodeti svojih teženj in skrivnih željá; le, ko bi očitna nevarnost utegnila Idi zažugati; storil bi bil to, češ, da bi ta s svojo veljavnejo besedo pomagal tamkaj, kjer bi pešala njegova.

Drugo, kar si je Kocijan zategadelj ravno tako srčno želel, bilo je to, da, če le mogoče, seznanil se tudi s Trebuščakom in Ido. Zatorej je odslé prav pogostoma zahajal na lov po vrhu. Bergantove gore in zlasti v obližje gradú Karneka. In osodepolno naključje mu je danes postreglo, da je tako kmalu in popolnem dosegel te svoje najgorkeje želje.

Potoma v grad se Kocijan kar najsrečnejega šteje, da more prijazno povprašujočemu Trebuščaku med marsičem družim imenovati tudi svoje imé. Neprimerna večja radost pak ga obhaja, kadarkoli se ozre grajščaku na levo stran, poleg katere mu

Ida stopa ter sem. ter tje ljubo prijazno pogleduje ná-nj, kakor bi mu hotela povedati, kako hvaležna mu je! Ali, ko bi bil Idi še le videl v srce, bil bi izvedel, kako dobro, dobro se jej je zdelo, da ta, katerega si je pred malo dnevi tako gorko želela nazaj pod grajsko okno, spremlja pak jo v tem trenutki v grad, očetu kot mil prijatelj in gost, in njej kot rešitelj iz smrtne nevarnosti!

V sobi za mizo pri zlatih čašah bliščečega vina mora jima torej še enkrat pripovedovati, kako mu je sreča poslužila, da je tako naglo končal hudo, nevarno zver. In tu je videl kakó zvesto in s hvaležnima sreema poslušatelja pazita na vsako njegovih besedi, ter kako gorko in resnično se mu oba na zadnje še in še zahvaljujeta za njegovo rešno pomoč, s katero je bil on sam vendar tako srečno rad Idi priskočil! In zdaj, ko iz oči v oči gleda to dekle, kateri svet podtikuje tako strašne reči, in zavoljo katere je on zadnji čas sèm prestajal toliko bridkega nemira — zdaj tudi spozna, da ljudje jo res po krivem dolžé. — Rajska nedolžnost, katero vidi tako ljubo sijati iz njenih oči, ta mu je poroštvo najboljšé, da on se nikoli ni motil o njej, kakó je čista! O, kako rad bi bil zdaj tudi njej razodel to svoje prepričanje! ali kakó? Moral bi jej potlej tudi razkriti, česa jo dolži svet! Kako bi on pa mogel to? Ne, ne more!

Predno Kocijan zapusti svoja draga, nova prijatelja, mora Trebuščaku za trdno obljubiti, da po seh mal hoče ga prav pogostoma obiskati. O poslovu mora obema še seči v roko, in kakó srečen je pač, držaje nežno-belo ročico Idino v svoji!

Trda noč je že, ko stopi iz grajskih vrat; pa povzdignenega srca in neizrekljivo vesel denašnjega dneva napoti se po dobro znani stezi proti domu. Nekaj korakov od grada nenadno zarenči njegov pès. Kocijan se ozre. Zdi se mu, da se nekoliko pred njim nekaj, kakor podolgasta, črna senca umika, dokler kakor megla zgine v hosto. Slutnja mu pravi, da je videl Tiktaka, in kar znebiti se ne more te neprijetne misli, ki mu tako čudno stiska srce: češ, da ta človek mu bode enkrat še na nesrečo!

V.

Na izhodni strani Kamnika, tam „pod goro“, kakor še dandenašnji rekajo, stala je majhena hišica, umaknena takó pod gorsko previsečo pečino, da je ta kakor le naravna streha visela preko vsega poslopja po dolgoma. Tu je bila kréma pri „Črnem Joštu“, kakor so imenovali krčmarja. Jošt je bil kljubu svoji navadi, da je vsakrat veliko onegal in onegavil, predno je povedal kaj, prav

zgovoren možiček, ki je znal svojim gostom zmerom mnogo pripovedovati, kadar jih je imel kaj. Ali to je bilo, kakor rekajo, v vsakem, svetem času po enkrat: bodi-si, da se je kamniškim meščanom nekaj preodročno zdelo do njega, bodi-si, da prenevarno. Sèm ter tje namreč je kaka odkrušena pečina z gore prigrmela tu doli, in Jošt je res trikrat že doživel tak strah; vendar škode doslé še ni trpel druge, kot da je bil necega lepega jutra našel ogel hišnega ostrešja pod kapom. Gotovo je bilo le, da zató so tamošnji od strani pogledovali krčmarja, „izpod gore“, ker je bilo vsem znano o njem, da se brati s Tiktakom, za kar so mu tudi pridevali priimek: „črni“.

Necega večera je tudi ravno ta premljevani, čudni gost, Tiktak, sedel v Joštovi krčmi za javorjevo po črvih ogrizeno mizo in pil iz ilnatega vrča pred soboj. Jošt mu vzame v misel:

„Oné — zdaj si vendar ti, kakor onegavijo, zaletil, kje je tisti zlodej, in pa kdo, ki nam točo nareja in pa kaj družega, kar škoduje. Ali zdaj je pa to še veliko oné, kakó se znebimo vraga, znebimo, če se ga? Saj veš, ti, Tiktak — ravno si domislil — kaj pa ti meniš: ali je to res kaj oné, da čarovnice človeku takó naredé, da potlej, če hoče al' noče, traparji za njimi?“

„Da-te, naredé, naredé, prokleta bodi! Čarovna kuga se spakuje s človekom, kakor se hoče! To se pravi: s tistim, kdor se jej dáje.“

„I no, saj tebi verjamem. Ti si drugač bolje umeš na take reči, kakor kak jaz, ali pa kak drug tak — to rečem, drugač! No, potlej je pa že-že lahko takisto, kakor je predsinočnim tu-le pripovedovala tista Pocinka, ki se Petác ženi pri njej. Veš, je pa dejala, da, ko je gobe brala po góri, videla je mladega Mavrina, kakó je kretil in kretil okolo grada s Trebuščakom in hčerjo okrog. Tako po domače neki je onegavil se ž njima, kakor sam Bog ti ga vé, kaj bi eden do družega imel? In na zadnje, kaj meniš — šel ti je bil še v grad ž njima, še v grad! Pocinka je tiščala, češ, da Ida je takó urekla Kocijana, da zdaj tava za njo: ker bajé je večkrat že videla ga samega, kakó je s povešeno glavo, kakor bi iskal nekaj, pohajal okolo Karneka. Jaz sem sicer pobijal jo, češ, da ta njena je bosa, da vse skup so le marnje, kar ona natvezuje fantu: ali veš, to pa le zató tako, da bi se to preveč ne razneslo. Zakaj, če pa sam pri sebi premišljujem in prenegavljam, kakó to, da bi se bil ta Mavrinov takó udomačil pri Karnečanih: pa naj rečem kaj, če to res ni kakov oné? Uh pa le, ko bi stari poizvedel kaj o tem; no, to menim, kakó bi mlademu pačil se,

pačil in pa kremžil — kaj praviš? In to bi hvaležen bil tistemu, kdor bi s poti zonegavil to urekovalnico hudikovo, ko bi bil katér tak?“

„Tak, tak — prokleto bodi!“ zahršči Tik-tak in trkaje si na prsi pristavi:

„Predno se dvakrat zdani, pojela ti je kuga na Karneku, pojela!“

In ogenj mu šviga z oči, da je groza pogledati ga, ko brž na te besede polni vrč izvrne vá-se, potem pa rine po konci in hlastno odide iz krčme.

VI.

Od pomilovanja do ljubezni je samo ena stopinja. Morda pa še toliko ne! Kdor pomiluje, ali ne ljubi že tudi?

Mavrinov sin je pomiloval Trebuščakovo hčer. In, ako bi mu že to pomilovanje ne bilo v sreci rodilo ljubezni do nje, vnela mu jo je njena lepota. Občevaje ž njo se je namreč prepričal, da Ida je nežna, kakor jutranja zarja, in zala, kakor jablanov cvet. In vrhu tega: kolikor sovražneje je razdraženo in podpihovano ljudstvo po seh mal prežalo vá-njo, toliko bolj je on pomiloval jo, toliko gorečeje ljubil! In boječ se za njo, ter ljubeč jo, nahajal ni miru več, ne po dnevi ne po noči. Tudi v pričo ljubljene Ide, katero poslé spoprijazenja obiskuje skoraj sleherni dan, in kateri vsakrat tako rad gleda v nedolžne, ljubeznjive oči — ni srečen popolnem! Strašno zavestje, da ljud njo psuje čarovnico, to mu zlasti zraven nje kakor kamen težko leži na sreci, posebno še, ker si ne upa razodeti jej to svojo mučno skrivnost. Ali mnogo, mnogo bolje, kakor to, teži ga pa neprestana misel, da tista, kateri on posvečuje svoje srce, ta je hči plemenita! Da je tudi on sam sin najodličnejega, spoštovanega veljaka in prvaka v kamniškem mestu, to, zdi se mu, da mu niti z daleč ne opravičuje ljubezni do dekleta iz vitežkega stanu. In družega pa tudi po vsem svojem motrenji ne nahaja ničesar, kar naj bi mu poravnalo neenako razmerje med njim in njo ter podajalo mu le količkaj sladkega upanja!

Edino, kar Kocijanu v tako bridkem stanu kot prijazna zvezdica miglja izza temnih oblakov, to je prvič Trebuščakovo veliko veliko prijateljstvo do njega, in drugič Idino gorko sočutje ž njim. Ono sodi sosebnost po dopadajanji, s katerim je Trebuščak spremljava njega, občevajočega zlasti z Ido; to mu pri sleherni priliki ž njo govoreče dokazujejo nje miloprijazne oči. In v svoji blagodušnosti celo ne jemaje v poštev svojega važnega čina nasproti Idi v smrtni nevarnosti, nahaja le v onem dvojem toliko poguma, da si tudi sam vsak

čas zvesto prizadeva svojim vedenjem Ido prepričati o srčnem nagnenju do nje. In sicer skoraj brezupno ljubéč zadobiva vendar mnogo sladke tolažbe, spoznavaje, da tudi ona nikakor in nikedar ne prezira njegove gorke udanosti, da marveč vsak čas le skuša, kar najživeje povračevati mu jo, zlasti, radovaje se njegovega prihajanja in pa žalovaje o njegovem slovesu. Saj je tudi ona gorko gorko ljubila Kocijana! Samotno živeči in družéči se do zdaj le z očetom, bil le on zali lovec, prvi, ki je v njenem mladostnem sreci izbudil vse tiste vzorne pa sladke slutnje in želje, ki prešinjavajo ravno vsevetajočo se devico. Vrh tega je, kakor Kocijanu iz pomilovanja, njej iz hvaležnosti vskalila ljubezen do njega. O kolika kolika dolžnica se mu je zdela za vse to, kar jej je bil storil posle spoznanja ž njim! In kolikor menje si je zelo otroško še bojzljiva upala, da bi očetu razodela to svojo sladko skrivnost, da bi njemu na sreci potožila svoje dušno hrepenenje ter ž njim pogovarjala se o dragem jej znanci, toliko večkrat in živeje je mislila ná-nj, toliko iskreneje je tlela jej v deviških nedrih tiha ljubezen. Najraje je torej po seh mal samovaje slonela na graščinskem oknu ter ozirala se dol na Kamnik, kjer si je mislila njega.

Tudi denes že dokaj časa tamkaj globoko zamišljena trpi težko pričakovaje svojega druzega ljubljenca. Pa dan se je že toliko nagnil, da več ne more verjeti, da jo še obiše. Tedaj žalostna zapusti priljubljeni kraj, in da bi si vsaj nekoliko nadomestila druzega pogrešanca, vzame iz skrivnega predelčka ves čas skrbno varovano cvetlico, katero je sprehajaje se z očetom po tistem groznem, nepozabljivem prizoru prejela od njega, ter odhajaje na prostorni dvor znotraj ograde vtakne si jo v nedri.

Ali zdaj jej tudi tukaj nič ne ugaja. Kmalu se vsede na klopico pod znanim, kostanjem, pa globoko vá-se vtopljenja trpi tamkej. Kar se ji velo peresce pritekla v naročje. Ta primerljaj spomnivši jo hipoma na Pomekovo prorokovanje zbode jo bridko v srce. In strašeč se pred neznano prihodnostjo trpko vzdihne:

„Kaj bo?“

„Kedaj, mila gospodičina?“ vpraša prijazno Kocijan, ki tačas po tihoma prišedši od zadaj stopi pred njo, ter jej spoštljivo poljubi drobno ročico, v kateri jej še vedno trepeče ravnokar padlo peresce.

Ida se vrlo oveseli nenadnega ljubljenca. Na hipoma zvedrelem obrazi poziblje se ji ljubomil smehlaj za odgovor na njegovo prašanje.

Kocijan še zmerom držéč njeno ročico v svoji in k nji spustivši se na klop radovedno povprašuje :

„Kaj, kaj je vznemirjalo vas — če smem tudi jaz izvedeti?“

„Oj, zakaj ne? Glejte, to peresce!“

„To peresce?“ ponovi Kocijan začuden vzevši jej iz roke listič in ogledovaje ga od vseh strani.

Ida mu rada razloži domišljjujoči si pomen tega velega, kostanjevega peresa.

„Alj za Boga, ljuba gospodična!“ zavrne jo prijateljski Kocijan „kakó pač si morete s tacimi pritlikovčevimi marjami težiti svoje mladostno srce? Vendar bi si s kacimi prijaznejimi mislimi kratili zlati, mladi čas!“ rekoč si jej hrepeneč ozre v krotka očesca.

„O, saj sem mislila, mislila —“ pravi dekle kakor sanjaje.

„Povejte, povejte, prosim vas lepo, draga gospodična! kaj ste mislili, predno sem jaz prišel?“ sili mladenič nežno stiskaje jej ročico.

(Dalje prih.)

Izdajalec.

Anekdota iz življenja Petra Velikega.

V Persiji je postal nemir, in Peter Veliki se je hotel te priložnosti poslužiti, da svoje namene v Persiji doseže. Kakor je bila navada njegova, je Peter vsakokrat se posvetoval s svojo Katinko, predno je kaj važnega počel. Tudi sedaj je ž njo imel glavne pogovore, in edini knez Menčikov je bil še zraven. Menčikov in Katinka odsvetujeta carju ta novi boj začeti, ker ni še bil oni, ki ga je z Škandinavci začel, dokončan. Peter nagle nature na vse protigovore zmirom glasno odgovarja: „Aj v Persijo pojdemo!“ Slednjič reče: o tem mojem namenu nihče nič ne vé, kakor mi trije, in ukažem Vam, da se moja namera kot najglobejja skrivnost obdrži.“

Dva dni pozneje zgodaj vpraša Peter ednega svojih slug: „Kaj se pripoveda novega?“ — Nič drugzega, nego da v Persijo pojdemo!“ „Kako, zakriči cesar, kaj praviš?“ Sluga potrди svoj izrek. — „Od koga si to zvedel?“ — „Od službenika Kurjeva?“ — „Ročno ga k meni spravi.“ Kurjev pa je cesarico spremil na grad, in ni bilo mogoče, da bi pred nočjo se povrnil.

Ves jezen se poda Peter v svojo strugarsko delavnico, kjer najde mojstra Andreja Nartova in učenca Borisa Solkotjeva. Tega je car posebno rad imel, dečko je bil bister in uren, in si je

smel marsikatero dovoliti. Car mu je dal oblast, da mu sme vsakokrat, kadar v delavnico stopi in se k strugarskemu stolu vsede, čamer iz glave vzeti, če ga je sam pozabil odložiti. Takrat se je to zgodilo. Boris takoj priteče, pa prime prenašlo za čamer in ž njim vred tudi za nekaj cesarjeve kečke, kar je carja zbolelo. Vladar že prvlje poln jeze, se sedaj še bolje raztogoti, zgrabi za svoj meč, in ves besen leti za Borisom, in gotovo bi ga bil v jezi prebodel, ako nebi mu velik strah bil kril na noge dal, da je srečno ušel. Ko ga dojtí ne more, zapusti delavnico, in reče mojstru Nartovu, naj mu dečka pred lice spravi.

Proti večeru pride car zopet v delavnico, jeza se mu je razkadila, in videl je, da še Borisa ni. Car reče Nartovu: „Presneti dečko me je silno sjustal (stezal), pa gotovo ni tako hudo mislil. Dobro je, da je o pravem času ušel, če zopet pride, reci mu, naj se nič ne boji, in za strah mu malo želodec in golt pomaži.“ Ali Borisa ta dan ni bilo nazaj.

Drugi dan je bil služabnik Kurjev, ki je glas raztrosil, da bode s Persi boj, pred cesarja peljan. „Odkod imaš to laž?“ ga car ljuto vpraša, ta mu odgovori: „Od papige njihove milosti naše slavne carinje; ko sem pred dvema dnevoma mogel v predsobani cesaričini streči, sem ptiča slišal večkrat na glas žlabrati: „aj v Persijo pojdemo“. Car da takoj kneza Menčikova predse stopiti, pelja ga k carinji in vpraša: „Kdo je izdal skrivnost o boji z Persini? Oba zaprisežeta, da nista črke nikomur o tem povedala, car se obrne k papigini kletki in reče: „ta je izdajalec“; pové vse, kar se je zgodilo, in sklène s besedami: „niti pri tebi Katinka, niti pri meni se ne sme takošen žlabravec držati, papigo darujem Borisu Solkotjevu, dam mu letnino, da ptiča lahko redi, in še mu nekaj za strah ostane.“

Papigo so takoj v strugarsko delavnico prenesli, ali Borisa še zmirom ni bilo nazaj. Car da po policajih ga po vsem mestu iskati in oznaniti, da kdor beguna dobi, naj mu pové, da se mu nič hudega ne bode zgodilo. A Borisa ni, in Nartov oskrbljuje papigo. Še le za nekaterimi leti se Boris pri Nartovu oglasi, in mu reče, da je še le sedaj izvedel, ka mu je car izkazal milost. Bil je on dan, ko je car z mečem za njim dirjal, do neke vasi kraj jezera ladožkega zbežal, in odonod pod tujim imenom do mesta Vologde kraj Dvine, kjer je rekel: da njegov oče je na poti v Sibirijo umrl, in od sedaj sirotek išče usmiljenja pri dobrih ljudeh. Nek tamošnji mestjan in steklar ga vzame v svojo hišo, tam se je naučil ste-

klarskega, in ko mojster umrje, in je sree njegove hčeri bilo prirastlo v Borisovo, in je roka roko prijela, se je podal v Petrograd, da svojo meštirjo razširi. Nartov je med tem postal svetovalec v dvorskem komtoiru, Borisa milostivo prime, in mu od carja sprosi dovoljenje, da je bil med dvorske steklarje sprejet. Car Peter da pridnemu

dečku lepo doto, in je prevzel kumstvo pri njegovih otrocih. Nartov pa mu izroči papigo in penzijo za ohranjevanje papige.

Še za cesaric: Ane in Elizabete je bil Boris Solkotjev dvorski steklar, in je rad pripovedoval to anekdoto svojim kupecem.

D. T.

Oddel za znanost.

Kralj Samo.

(Spisal profesor Franjo Fašing.)

(Dalje.)

Smešno bi bilo tako mogočno kraljestvo iskati na jugu Donave. To razlaga, da Wogastisburg je bil le na meji Bohemije, ali v deželi sami.³²⁾

Ako se tedaj dá po Samovi zvezi s Srbi in po pogostnih slovanskih navalih v deželo Thüringov sklepati, da so sosedovali ti narodi, potrjuje to tudi, da je Dagobert v letih 631. in 632. vojvaje se s Slovani vojsko privajal od Meca preko Majna in Thüringa³³⁾; nadalje, da je thüringski vojvoda Radulf sklenil prijateljsko zvezo s Slovani³⁴⁾, in naпослед, da so Saksi obljubili, da hočejo pred Slovani zaslanjati meje franškega kra-

ljestva, če se jim odpusti dolžni davek.³⁵⁾ Kaj naj bi bile tiste Dagobertove vojne veljale Karantaniji? Kako je mogoče, da je puntarski thüringski vojvoda, da bi varoval svojo samostojnost, iskal zveze z oddaljenimi Karantanci, in kako bi bili ob spodnji Labi stanujoči Saksi franškega kraljestva meje zaslanjali proti Slovanom ob Muri in Dravi? Kako netočno je to mnenje, precej spoznamo.

Če tudi ti razlogi prepričevalno govoré proti karantanstvu Samo-vevu, vendar ne smemo pozabiti pisca o karantanskih Slovanih, katerega molčanje zelo sumniči Samovo kraljevanje v Karantaniji. Jedva mogoče je verjeti, da Slovanov sosedstvo in dotika z Langobardi ne bi bila Pavlu Diakonu nobenkrat dala povoda, omeniti presilnega slovanskega kralja Sama, ki je 35. let gospodoval nad Karantanijo. Karantanski kralj spada torej v vrsto bajk.³⁶⁾

Samovih dejanj prizerišče imamo toraj iskati v Bohemiji ali njenih sosednih deželah. Prašajmo se zdaj: kaj Anonymove besede, da je Samo bil

³²⁾ Kje je bil ta kraj, ne dá se določiti. Palacky v svoji „Zgodov.“ Bohm. I. 79. pod opombo 28. pravi: Nikjer ne vemo najti tega Wogastisburga. Kak rokopis ima morebiti Togastisburg; po tem je naš Taus, stari Togast, in po tem bi bila franška vojska proti Bohemiji že napotila se po tisti cesti, po kateri so Nemci posle vsako večo vojsko vodili proti Bohemcem. — Razpravljaje o Samu na 407. strani omeni: Wogastisburg je po Mannertovem mnenji bil v Oberpfalzi, ne daleč od Hersbruka, kjer je pozneje sezidal se grad: Reichenek. Kakor znano, so v tem kraji Slovani stanovali še v XI. stoletji. Tudi je Samovo kraljestvo utegnilo preko denašnje bohemske meje razprostrirati se globoko noter v Oberpfalz. — Pelzel 235: „Wogastisburg ist Voigtsburg, zwischen Thüringen und Böhmen im Voigtlande nahe an Böhmen. Wie Thunmann bezeugt, so wird dieses Schloss in verschiedenen alten Urkunden so genannt. Es gehörte auch vor alten Zeiten und vielleicht seit dieser Schlacht zu Böhmen. Die Böhmen-Könige hatten noch im Jahre 1327 das Lehnrecht über dasselbe.“

³³⁾ Fredegar c. 74. Anno 10. regni Dagoberti, cum eununtiatum fuisse exercitum Winidorum Thoringiam fuisse ingressum, cum exercitu de regno Austrasiorum de Mettis urbe promovens, transita Ardena, Magantiam magno cum exercitu aggreditur. — c. 75. Anno 11. regni Dagoberti, cum Winidi jussu Samonis fortiter saevient et saepe transcensio eorum limite regnum Francorum vastandum, Thoringiam et reliquos pagos ingrederentur, Dagobertus Mettis urbem veniens.

³⁴⁾ Fredegar c. 87. Radulfus superbia elatus ad modum regis in Thoringia se esse censebat, amicitias cum Winidis firmas ceterasque gentes, quas vicinas habebat, culu amicitiae obligat. In verbis tamen Sigiberto regimen non denegebat, sed in factis fortiter ejusdem resistebat dominationi. — Idem cap. 77.

³⁵⁾ Fredegar c. 74. Naxones missos ad Dagobertum dirigunt, petentes ut eis tributa quae fisci ditionibus dissolvebant indulgeret: ipsi vero eorum studio et utilitate Winidis resistere spondent, et Francorum limitem de illis partibus custodire promittunt.

³⁶⁾ Muchar X. 56. „Eine solche Königsgewalt Samos unter so siegreichen Verhältnissen“ in Karantanien und in unmittelbarer Berührung mit den Langobarden steht auch im geraden Widerspruche mit einem Ereignisse, das Paul Diac. gerade von der Zeit der ersten Regierungsjahre Samos selbst umständlich erzählt, oder welche wenigstens mit Samos 35jähr. siegreicher und unangefochtener Alleinherrschaft in Karantanien nicht zusammenstimmt.“ Paul Diaconus IV. 40. poročá namreč: Mortuo Gisulfo forojuliansi duce Taso et Cacco filii ejus eundem ducatum regendum susceperunt. Hii suo tempore Sclavorum regionem, quae Zellia appellatur, usque ad locum, qui Medaria dicitur, possederunt. Unde usque ad tempora Ratchis ducis, iidem Selavi pensionem forojulianis ducibus persolverunt. Leto te dogodbe se ne dá določiti. Oziroma na Fredegarovo pripovedovanje (za leto 630 c. 69. — „super Tasonem irruunt et ipsam — interfecerunt“) bil je ta kralj podvržen pred 630. l. Kateri kraj pa Pavel Diakon misli pod „regio Zellia“ in „Medaria“, to se ravno tako malo dá določiti. Ko bi moglo dokazati se, da to so bili deli Karantanije, po tem se vé, bi to bil drug važen podatek proti Karantanstvu Samovemu. Brž ko ne je ta Frijulu meječa deželica sezala od zilske doline do Matarije blizu Trsta, in je morala biti že podvržena, predno je bil nastopil Samo.

karantanski knez, nemajo nikakoršnega pomena? Ali z drugimi besedami: Ali Karantanci niso bili v nikakoršni zvezi s Samom, ali Samo ni imel nobenega vpljiva na Slované znotraj avstrijskih mej? Na to vprašanje moremo določno odgovoriti: *Samova slovanska država je bila narodna zveza, h kateri so pripadali tudi karantanski Slovani.*

Da je bila slovanska zveza osnovala se, temu nemamo sicer nobene izrečne, zgodovinske priče; dá pak se to razlagati po stvari sami in po tem, da se vjemajo otorajšni in sledeči dogodki. Odgovor na ono vprašanje nam podpira tudi sam *Fredegar*, glavni pisec o Samu, kakor tudi *Anonym* in *Pavel Diakon* z večimi pogodnimi podatki, po katerih se dá za gotovo sklepati, da je obstajala taka država.

Fredegar nam naročito zagotavlja, da v 630. letu so *Langobardi* kot *Dagobertovi* zavezniki udeleževali se boja proti Slovanom³⁷⁾. Komu drugemu pač je veljal njihov napad, kakor karantanskim Slovanom, njihovim sosedom, ki so vsakako bili v zvezi s Samom? Slovani so morali tedaj tudi *Langobardom* nevarni biti, ker so zavezali se z *Dagobertom* borit se proti vzajemni pogibelji. „*Zum Kampfe wider Samo*“, pravi *Muhar*³⁸⁾, „*wurde die ganze fränkisch-bairische Macht aufgeboden. Da konnte Samo auf nichts natürlicher und ernstlicher bedacht sein, als jene Völker ganz oder theilweise selbst durch Feinde beschäftigen zu lassen und so die ganze Kraft seines Feindes zu theilen, und wer war ihm wohl gelegener, als die Karantanerslaven, welche sich als die vielmaligen geschwornen Feinde der Bajoarier vielleicht selbst zur Hilfe angeboten hatten. War nun diese Coalition zwischen Samo und Karantanien bei Zeiten und früher schon während der Rüstungen geschlossen worden, so forderte dieser Umstand die Franken von selbst auf, mit den Langobarden sich enge wider die gemeinsamen Feinde zu verbinden. Sehr wahrscheinlich stehen die von Fredegar erzählten Begebenheiten und Umstände in diesem Zusammenhange und somit ist Licht gebracht in diese mit so vieler Verschiedenheit, mit grundfalschem oder höchst gezwungenen Auslegungen dargestellten Vorfälle.*“ Priznava je tedaj *Muharjevo* mnenje, da pogibelj od slovanske strani je silila *Dagoberta* ozreti se po zaveznikih, moramo vendar spoznati, da njegov nazor: da bi bil Samo proti vzajemni sili Frankov in Bavarcev zavezal se stoprv tačas, ko so že pripravljali se na vojno, je zelo, zelo dvomljiv. Kaj bi bilo Samu, ki je v mnogo bojih premagal poprej, celo Frankom nevarno žugajoče Obre,³⁹⁾ zdelo potrebno se h Karantancem obračati za pomoč? Ali je-li bi bili mogli na pomoč ponuditi se ti sami, katerih sile so bile tako rahle, da ne bi bili brez podpirajočih Obrov mogli niti Bavar-

cem zoperstavljeni se, kakor pripoveduje *Pavel Diakon*? Kako bi bili na dalje mogli Karantanci zavezavati se z Bohemci, kako Samo za pomoč obračati se h Karantancem, ko so ti, kakor trdi *Muhar*⁴⁰⁾, tačas bili odvisni od Obrov? Kako se more pač misliti to? To se vé, da bi moglo temu ugovarjati se, da za vélicega boja so Obri po smrti svojega Kana z Bulgari prepirali se zaradi naslednika na prestol, in da zatorej niso mogli braniti Karantancem, da bi ne bili udeleževali se Bohemcev boja proti Frankom⁴¹⁾. Karantanci pa so bili utegnili tudi zdaj porabiti ugodno priliko ter oprostiti se jarma obsrkega, in Samo bi bil zavezal se z njimi z namenom, da bi izdatneje branil se proti močnim Frankom. Vendar so razlogi, ki mogó te ugovore déti ob veljavo.

Mi pričakujemo, da bi bili Obri po zmagnosnem boji proti Bulgarom gotovo vsaj poskusili odpadle Karantance zopet pripraviti v staro odvisnost; vendar o tem ne beremo nikjer, in to je tem čudneje, ko so Slovani tačas pod Samom velikrat napadli *Thüringen* in na mejah borili se sovražniki. Karantanci toraj niso že pred letom 630. mogli biti v nikakoršni zvezi z Obri in bili so gotovo že pred tim časom podložni Samu. (Dalje prih.)

Jezikoslovne drobtinice.

Preselitelj vladškega stola labodskega s Koroškega v Maribor nagovarjajoči nekokrat sebi podredjene duhovnike na odbrano besedo v propovedanji stavil je prisposodbo: „Kakor okusna hrana dvorjena v umazani in skrhani skledanji ne tekne, tako je z božanskim naukom ponujanim v vegavem jeziku in grčavem slogu“. Krasno in pravilno besedo dnes resno zahtevamo kamor od govornikov, tamo mnogo več od pisateljev kot učiteljev bistroglavne mladezni in čitateljstva poprek. Resni se, ka dostojna in povse izpravna oblika kakega spisa ali knjige nosi vrednost dveh tretjin, — pokaj pa se čitajo v srednjih učilnicah in na vseučiliščih v obilni meri grški in latinski pisci? ne li zbog lične besede in vrstnega sloga? inaiči

⁴⁰⁾ *Muhar* X. 65. „Die Slaven an den julisch-karnischen und norischen Alpen treffen wir im Anfange ihrer Einwanderung in Abhängigkeit von den Avaren, nachher erscheinen die Karantanerslaven in den Erzählungen des Paulus Diaconus mehr abhängig, selbständig und nicht in der beständigen alten Verbindung mit den Avaren. Samos Siege und Macht hatten die Avaren dergestalt erschreckt, dass sie vielleicht auf Samos bestimmte Forderungen auch die Karantanerslaven leidentlicher behandelten oder wohl gar für die Zeit von Samos Lebensdauer ihre Herrschaft von denselben gänzlich zurückgezogen hatten. Proti temu je zgodovina, kakor se bode dalje spodej dokazalo.

⁴¹⁾ *Fredegar* c. 72. *Eo anno Abarorum, cognomento Chunorum regno surrescit vehemens intentio eo quod de regno certarent cui deberetur ad succedendum, unisex Abaris et alius ex Bulgaris; collecta multitudine uterque invicem pugnarunt. Tandem Abari Bulgaros superant.*

³⁷⁾ *Fredegar* c. 68. *Etiam et Langobardi sollicitatione Dagoberti idemque hostiliter in Selavos perrescerunt.*

³⁸⁾ *Muhar* X. 63.

³⁹⁾ *Fredegar* c. 48. *Plura proelia contra Chunos suo regimine Winidi gesserunt, suo consilio et utilitate Winidi semper superarunt.*

to delo ne bi imelo pomena, vsaj prestav na kope ponujajo razna slovstva novejših jezikov. Svita, to je odetel ni človek, vendar snažna in okusu primerno oblečena osoba loči se silno od razcapanega, raztrganega in smrdljivega blatnjaka in vešivega posmetuha. Da si zdatno vabimo in množimo občinstvo na čitanje dušnih plodov, treba jih je ponujati svetlimi in bezpečnimi rokavicami, prihajati mu ugodno nasproti kakor nevesta svatovski nakinčena prijazno šetuje na sosret mlademu ženinu.

Starost-doba.

Nemški samostav „Alter“ pomenja a) Greisenalter, senectus, starost, b) Lebensalter, Lebenszeit, aetas, dobo, česar pa prestavljajo niso navadoma razločevali, in pisci držijo se menje zvedenih sprednikov vrinoli so nepotrebno nemčizne v pismo, pa tudi celo v narodni govor, in šče za naših dni se beseda: „starost“ v drugem pomenu oholo razstezuje v znanstvenih in krasnoslovnih spisih. Ljubeči lepoto naškega govora izrežimo to slog mrzko kvareče in seneče divje meso, — zavrzimo, kar ni naše pa grdo.

Star-senex, vetus, antiquus; starost-senectus; starosten-senectutis: staro drevo, stara šega, stari zavet; že hod mu ovaja starost; Jakobъ že ljubljaaše Josifa pače vesêhъ synovъ svoihъ, jako synъ-starostъnъ bēaše; namreč sin, kterega je Jakob naplodil star že soči. Zbog oblike primerjaj: kreposten, radosten. Na daljnji poseg: star, starost nima pravice; tujizna je: 12 let star, koliko si star? tvoje starosti, po starosti razrediti, česar tudi ne rabijo slovanska narečja. Samič slovenski novi zavet javlja pri Luki 2, 42: I ko je bil (I.) dvanaest let star, a

srbščina: I kad mu bi dvanaest godina;

bolgarščina: I kogato staną toj na dvana-desetъ godiny;

staroslovenski: I jegda bystъ dvojunadeseti lêtъ;

latinski: Et quum factus esset duodecim annorum. Kako bi se glasilo v latinščini: Et quum esset duodecim annos senex; tuae senectutis? Naški je: ko je imel 12 let, ali: ko mu je bilo 12 let, ali: ko je dovršil 12 let; če pa šče jih ni dopolnil, reče se: ko je bil v 12 letu. — Kedar je malo let, rado se pravi: enoleten, dveleten, trileten, petleten itd. ravno tako prekmurski. Pripoveda se o nekem F., ka, gda se je pretegnol na smrtnoj postelji i dušo izpusil, došli so angjeli z rogljiči liki triletni toučiči (telčiči-junci), pak so nesli dušo, ka se je metličje pripogibalo. Srb govori: petak, šestak, sedmak (konj, jelen). Slovenskemu golču se prilega: koliko let imaš? Koliko let ti je? koliko let si dovršil? koliko let šteješ? v kolikem letu si? tvoje dobe, tvojih let; jednake dobe; dobnā leta-Altersjahre; dobnī razred-Altersklasse.

Jujni:

Prisvojlilnik prve osebe v dvojniku se glasi: najni a, o, druge: vajni, a, o (nikar: najin,

vajin, kar že podira oblika v ženskem in srednjem spolu: najna, vajna, najno, vajno), a tretje osebe se piše in govori različno, kakor da ne bi pisalec ali govornik imel v svoji oblasti te jezikove prikazni, kar je tudi istinito.

Bohorič uči, ka je zaime tretje osebe v dvojnikovem rodilniku njiu; Dalmatin: nju: tedaj so se nju obeju oči odprle; Kopitar: njih, jih, a haloški slovničar Šmigoe 1812. l. javlja v vzoru: njuj (njih, jih), ter omenja v opazki: „Dvojnikov rodilnik se četeje v knjigah: njih, vendar se vsema razložno govori Slovenec med Mariborom, Ptujem, Ormožem, Ljutomerom in Radgonoj: njuj, in zdi se, ka ti z Bohoričem vred pisočim njiu imajo celo pravo, ker tako se golči in razločka je treba med tem sklonom in množnikovim rodilnikom. Tudi na Dolejskem je njuj v navadi! Slovenska slovnica izdana v Celovci 1758. l. uči, ka je dvojnikov rodilnik: njiu, nju. Čuda, ka Kopitar ni vedel za to knjigo, ktera gotovo ni prepisavala, vsaj se diči prvotnoj obliko.

Murski poljanec in Prekmurec ne zmagata več moči rabiti pravo obliko, nego jemljeta sestavljenko, namreč množnikov rodilnik, meječa ga s pristavkom brojnika dva, tedaj njihdva, njihdveh, vendar ogrski Slovenec opušča h v pismu: Oči njidva pa so zdržavane bilé. Luk. 24, 16; njidva oči po so se oprile, ondi 31. K. St.; in premino je z njidva oči. K. M. ondi. Priličeje k temu daja dvojnikov imenovalnik vseh treh osobnih zaimen: midva, vidva, oniva in onidva, množnik namreč se ograja s pritiklino dva. Novi slovničarji ponujajo: njiju, ju, nju, obsodivši ju *) kot nepravilno rojenče z vnukom nju n vred.

Kakor se dvojnikov prisvojlilnik prve in druge osebe izvaja iz rodilnika, tako tudi tretje, čije zastopnik je: (i) (ja) (je), rodilnik: jega itd. Schleicher razklada v knjigi: Die Formenlehre der kirchenslavischen Sprache. Bonn 1852 na str.

*) Za razlog se navaja, ka staroslovensčina rabi obliko jeju a ne ju; toda ta razlog je le na videz, ki znatelj naščine nikakor ne moti, dobro vedočega, ka nova slovensčina seže v nekih primerih mimo staroslovenskega narečja v sivo, vendar krepko starodavnost, postavimo, novoslovenski govor rabi vsele močno osobilo m v prvi osobi enojnikovi: plet-e-m, ka-a-m, kos-i-m; strsl. plet-a-on, dēlaj-a, koša; v prvi množnikovi osobi m o: plet-e-mo; strsl. mъ: plet-e-mъ. Največi in najmočnejši dokaz tej resnitvi je osobilo - m a, - m e prve dvojnikove osebe pri vzhodnih Slovencih: plet-e-ma, mē. strsl. je-v ē. Bopp piše v svoji primerjajoči slovnici vezek II. §. 441 tako: „das duale v ist eine Entartung aus m. Demungeachtet ist dieser Unterschied (med množnikom in dvojnikom) uralt, und bestand vor der Individualisirung des Germanischen, Litauischen und Slavischen, welche sämtlich an dieser eigenthümlichen Dualgestalt Theil nehmen“. Vidi na potrdilo tega Šmigoevo slovnico na str. 67. s m a, s m e. 70. bōma, bōdema, bōme, bōdeme, 78. zdigāvama, grizema. mōtima itd., o kateri preimenitni prikazni molkom molče novejšje slovnice ali iz gole nedvednosti ali krivo mene, ka je ta oblika spačena; taista neprijetna osoda tlačī naš prečastni k a ki je davnejši od staroslovensčine. Pravilnejša je tudi in starejša oblika dvojnikovega osobila po končnem samoglasu a za moški spol ē-i za ženski in srednji, dokler ima strsl. za prvi primer ē, a za poslednji a, ravno prevreno: dela-va (ma), vi, delata, ti, strsl. 1 dēla-vē, 2., 3. dēla-ta.

275, ka i, ja, je ima podoljšane oblike: je ja je je, je ju, in iz jъ obrazovane brez raztezanja: i, j a, j e, j u, kar tudi svedoči sestavljena sklanja: dobra — ja, dobru — ju, tedaj se kaže v staroslovenščini poleg raztegnene oblike je ju tudi krajša ju, in to poslednjo zagovarja za novoslovenščino Dalmatin, Šmigoc in celovška slovnica. Ni dakle napačna ali kriva oblika ju, nego povse pravilna, vsaj i — u = ju, na kar se opira jujni; litavščina tudi v tem primeru ponuja ju. Prisvojilnik osebnega zaimena v enojniku je; mo j, tvo j, svo j, iz mo jъ, tvo jъ, svo jъ: jegov, iz jeho — jovъ = jegovъ = jegov; v množniku: naš, vaš, jihov iz roditeljske oblike nas — jъ = nasj = naš, vas — jъ = vasj = vaš, primerjaj nošen iz nos-i-e-n = nosjen = nošen; jihov iz jihъ — ovъ; v dvojniku; najni, vajni tudi iz roditeljske: naju, vaju, namreč naju —

jъ — ъny = najъ — jъ — ъny = najъ — ъny = naj — ъny in to = najni, u je zadušen zbog naglašene a; po tem potu tudi vajni iz vaju — jъ — ъny = vajъ — jъ — ъny = vajъ — ъny = vajny = vajni. Po priliki teh dveh osebnih prisvojilnikov je za tretjo osebo: jujni, jujna, jujno iz ju — jъ — ъny = juj — ъny = jujni, u se je v polni moči zdržal zaradi naglasa. Dvojnikovi prisvojilniki tedaj so: najni, vajni, jujni.

Že stari nauk ukazuje in razklada, ka n pred jega, jemu, je, jih itd. nima nikakšne pravice razve jedino te, kedar je pred tem zaimenom postavljen razmernik: sezi do njega, pred njima stoj; do njujnih goric je dve uri hoda; inai vsekdar samo jega, jih itd.: jemu povej; jegovo veličanstvo; jujni imetek se primerno množi.

R. B.

Oddel za slovstvo in umetnost.

Beneški umetnici.

Spisal J. Franke.

Pisati o umetnosti*) je lahko ali težko, kakor kdor hoče. Moderni jeziki imajo dosti natančno terminologijo za umetniške zapopadke, pisatelji so iznašli lepo vrsto fraz, katere boljše ali slabše izraževajo reč, v knjigi imenovani: estetika, se najde obedvoje skupljeno. Kdor si množico dotičnih izrazov in fraz zapamti in se posluži še kake boljše knjige o zgodovini umetnosti, zamore pisati, ako je sicer pisanja vajen, o umetniških predmetih; tako pisanje se nahaja pogostoma pod imenom: „feljeton“ v današnjih časnikih, veči si štejejo v posebno čast donášati članke tudi o tej tvorini.

Kdor pa hoče pisati temeljito, mora obračati na svoje delo mnogo časa; treba mu poznati umetnost sploh, posebno o kateri hoče pisati, mora jo viditi, potovati za njo križem sveta, potem poznati pisane spominke, stare in nove, mnogokrat nezanesljive in pomanjkljive, jih popraviti iz arhivnih dokumentov. Taki spisi so še redki in obsegajo le partije.

Povem koj od začetka, da se nisem spuščal v zgodovinske preiskave, prebral pa marsikatero dobro in slabo knjigo, čul misli drugih in večim delom vidil, kar spada v moj namen. Kavalier Ridolfi je spisal leta 1646 zgodovino beneških umetnikov, poznejši pisatelji niso novega dodali, toraj mu sledim tudi jaz v dogodbah. V Lipsii izdaja Julius Mayer „allgemeines Künstlerlexikon“, na kojem sodeluje množina zvedenih vse Evrope, koj bode toraj temeljit in natančen, izdan je pa

le še začetek, toraj ga za sedanjí namen ne morem porabiti.

Izbral sem si za zdaj dva umetnika, prve vrste slikarja; prvi: Giorgione di Castell Franco znači začetek najlepše dobe beneške slikarije, drugi Jacopo Robusti, s priimkom: Tintoretto, je zadnji one dobe. Da bodem razumen tudi za one, kojim je manje znana zgodovina umetnosti, naj povem nekoliko o italijanski in beneški sploh.

Rim, Florenca, Benetke, so glavna mesta umetnije italijanske in tudi evropejske, ne v Londonu ne v Parizu, še manje na Dunaji ste arhitektura, kiparija in slikarija v tolikih in tako izvrstnih delih in tako živo zedinjene viditi, ko v oni trojici, zbog tega je tudi še dan denes Italija obljudljena dežela umetnikov. Kdo ne bi bil čul od cerkve sv. Petra, od Vatikana, od krasnih palač in bogato okinčanih cerkvá v ovem čudovitem mestu sredi slane luže. Nakopičeni so tu spominki 500letne delavnosti in ukusa. Plodnost bila je neizrečeno velika, priča temu umetniško bogastvo omenjenih mest; koliko spominkov je potem v drugih manje bogatih italijanskih mestih, v Veroni, Mantovi, Bologni, Pisi itd., tudi kako malo mestice hrani tu in tam pravi biser. Evropejske galerije so napolnjene mnogim delom z italijanskimi slikami, čez 200 let se izvažuje umetniško blago vsake vrste v ostalo Evropo, dandenes tudi v severno Ameriko, trgovina s tem blagom cvete bolje ko nekda, in ne bo ji tako hitro zmanjkalo gradiva! Treba je priznati, Italijani so bili umetnici isto plodni, ko izvrstni.

Tudi uživa dežela velik dobitok od tega posestva, tuji dohajajo iz vseh krajev, vabi jih milo podnebje, več še krasota mest, ker po leti se jih isto ne zmanjka, da si je vročina prav nemila. Kake sume so bile plačane za izpeljane slike! Omenim le Magdaleno od Ticiano, šla je za 300.000

*) Umetnost, razumem jaz tu le vidno ali podobarško, t. j. arhitekturo, kiparijo in slikarijo. Italijani imajo izraz „belle arte“, lepe umetnosti. Nemei bolj natančni „bildende Kunst“.

srebrnih dvajsetih v Petrograd, pred malo časom majhna madona od Rafaela za 330.000 ital. lir isto pot; od Angležev in vnovič od Amerikancev je tako znano, da jim novci niso pitanje. Tudi spoznajo to korist, in vlada je vzela javne spominke pod svoje varstvo, vendar ni prostora za vse imetstvo in zapuščeno je mnogo stvari, katere bi se drugod visoko cenile.

Kakor vsaka duševna zmožnost, je rastla tudi umetnija iz majhnih nerodnih začetkov, rod za rodom je dedoval napredovanje, pridobival in pomnožil zmožnosti, ona imenitna imena ko: Mihel-Angelo Buonarotti, Rafael, Tician, nam kažejo vrhunec dolge poti, sad več ko 100letnega truda in uma mnogih prebrisanih glav. Greci in za njimi Rimljani so bili dosegli visoko stopinjo v vseh umetnijah, v srednjem veku je občno barbarstvo pretrgalo vso zvezo z antiko kulturo, tudi v umetnji, in še le koncem 14. stoletja so jeli italijanski umetniki jemati grške in rimske ostanke v izgled in se učiti od njih. On čas že so imenovali to posnemanje antike umetnosti; prerojenje (italijanski: *rinascimento*, francoski: *renaissance*) in zove se vsa umetnost 15., 16. in 17. stoletja, navadno tudi ovi čas v obče: čas prerojenja. V resnici so se ondašnji umetniki tako hitro in visoko povzdignili opiraje se na antike izgleda, kakor ni bilo antiko izobraženje koristno v nijednem drugem pomenu, niso posnemali mrtvo, ampak porabili so nekdanje visoko izobraženje za razodevanje novih, izvirnih mislij.

H koncu srednjega veka udomačila se je bila v Italiji gotika, spodrinila romanski slog (Stil) in ostanke bizantizma. Cerkev sv. Marka v Benetkah, početa v 9. stol. je bizantinska, nje najstarši mozaike (podobe) kažejo popolnoma ono mrtvo, šematično maniro, ki znači bizantinska dela. Spomnim se pri tej priliki, da se vidi sem ter tje v cerkvah na Slovenskem podoba Matere Božje v kipu in tudi slikana v zlati ali srebrni obleki brez vseh gub, na glavi veliko pozlačeno krono, isto Jezus; take podobe so prav bizantinske v duhu, če ravno ne toliko v obliki, in imajo tudi le simbolično, nikdar umetniško veljavo. Te tvrde, neresnične, ker neprirodne bizantinske oblike zunanje se tudi gotika ni mogla povse znebiti. Gotiko so zanesli Nemci v Italijo, nekoliko gotičkih cerkvá so zidali nemški mojstri, tako dom v Milanu, v Benetkah so izrezali stole v imenitnem koru cerkve: „Madonna ai Frari“, nemški kiparji. Vendar se ni gotika pri Italijanah nikdar popolnoma vdomačila, njihovem nagnenju k veseli in bolj jasni obliki je bila malo priljudna, tudi so jo obračali največ v zidanji, po svoje, to je vrlo negotično, in gotikarji pravijo: naopak in nerazumljeno.

Prerodila se je umetnost, oprostila se tvrde neogibljuje gotičke oblike, koja bi se v primeri k poznejši imela zvati bolj: rokodelstvo, — v Florenci. To mesto, onda še republika, bilo je središče duševnega in umetniškega delovanja. Alberti je prevodil v italijanski jezik Vitruvia in prvi razumel in porabil rimsko arhitekturo.

Brunellesco (1377 — 1446) je šel v Rim, lazil tam po ostankih starih rimskih poslopij, meril in tuhtal, študiral posebno Pantheon. Leta 1420 je hotela signoria (mestna vlada) imeti dovršeni dom (veliko cerkev) in postaviti nanj velikansko kuplo; povabila je zbog tega imenitne zidarske mojstre iz bližnjih in daljnih krajev, tudi nemške in francozke, spravili so na dan med nemogočimi tudi prav smešne predloge, dolgega posvetovanja konec je bil, da so nad delom obupali, onda je pokazal Brunellesco svoj leseni modél kuple; ga natanko razložil in prepričal signorijo, da je mogoče ga tudi izpeljati, kar je tudi storil. Fra Giovanni Angelico da Fiesole (1387—1455) tihi menišič, je slikal svoje pobožne podobe polne nebeškega miru in udanosti. Lorenzo Ghiberti in Donatello sta naredila v kiparji tak korak naprej, da sta zamogla Leonardo da Vinci in Buonarotti za njima dospeti do najvišega vrha. Ti možje vsi, in mnogo drugih, ki so delali gaz do popolnosti, so bili Florentinci; tudi Rafael je prišel še mlad v Florenci in tam dovršil svoje izobraženje s podukom prijatelja: Fra Bartolomea in izvrstnih izgledov. Take moči, zrastle in dozorele v Florenci so delale potem v Rimu in postavile one čudovite monumente, pri katerih še vedno moderna umetnija poprašuje za svet. — (Konec prih.)

Pesništvena umetelnost.

(Q. Horatii Flacci ars poetica.)

Svobodno v izvirnem merilu posl. Lujh Korbinijan.

(Dalje.)

- 60 Kakor na skrajno poletje spreminjajo listje gajevi:
Prejšnje odpada na tla: beseda enako že stara
Mine, pomlajena cvete, podobna mladenču se jači.
Sebe in svoja na dolg zapišemo smrti lakotni.
Naj že brodovje Neptun k zemljakom prišedši vetrovja
- 65 Brani, — kraljevski je posel, — in dolgo neplodna
mužava
Veslom prikladna redi meščane sosedne in čuje
Težkega črtala sled; naj poljskemu sadju kvarivna
Reka si strugo spreminja na tir napeljana čednejše:
Dela človeška umro: vsaj kamo li čest in nagodba
- 70 Golču bi stali na vek; besedi rodi se veliko,
Ktere so davno propale, in ktere šče dnes so v pošteni
Minejo koj, če navada želi, ki golču sodnik je, pravilo,
Zakon. Učil je Homer, po katerem merilu se slava
Vojvodam spevati sme, kraljevom in bitvam otožnim.
- 75 Ako granésem je spoj neenak, žalostinke so v ista
Misli zaklepale prvlje, poslè i ljubezen obljuje.
Kdo je prvoten početnik elegičnim pesnim pohlevnim,
Da slovničarjem prepir ter pravdi šče treba razsodbe.

Gr. 73. Homer, najbržeje Ijonec, živeč blizo l. 900 pred Kr., utemeljitelj epične skladbe, dosle nedosežljiv uzor pravega narodnega pesnika. Pitanje o Homerovem obojni in o notrajni enoti jegovih proizvodov šče izdaj ne rešeno. Večina naj glasovitejših učenjakov glasuje za zgodovinsko osobnost Homerovo.

- Sebi Arhilohov srd ijambe izvoli orožje,
 80 Mero s komedijo vred si tragedija vzeme toisto:
 Dvogovoru je vščeeč, ter ljudstven obilen preglasi
 Hrup, je dejanju prikladna. Na strudah je musa velela
 Boge razslavljati v pesnih in božje sprepevati sine,
 Pestne junake in konje sotekmeca v begu prisegše,
 85 Mlade ljubezni skrbi, odkritost pri kapljici vinski.
 Ako naštetih namer ter značaja v delih ne morem
 Ter se držati ne vem, vsaj čemu se pesnik pozdravljam?
 Čemu je raje me sram nevednosti nego učenja?
 Komična stvar ne želi v granesa se tragična vplesti.
 90 V pesnih navadnih ne sme le komedijam samo pristojnih
 Strašna se peti povest o Tijestovih gostih krvavih:
 Mesto dostojno imej reč vsaka odmerjeno svoje.
 Toda i hrup komedija ve napraviti kdakda,
 Kremet jako srdit svajuje še čolbe napenši.
 95 Tragična Telef in Pelej nagibljeta v prostem jeziku
 Sploh k milovanju tedaj, kdar reveža v tujstvo pregnana
 Krase se brani v golču in laketdolгих besedi,
 Ako gledalcem do src stokáje bi segnola rada.
 Kraso da skladba ima ne jej šče zadosti, milino
 100 Mora imeti in kamor želi slušalca genoti.
 Smeh nas vabi na smeh, z jočočim enako se rado
 Plače človeško okó, če mi hočeta solze nagnati,
 Prva žalujta obá, te vajina mene nesreča
 Telef in Pelej zagriže; če posel sporočaš nespretno,
 105 Kmalu prevzeme me smeh ali prijme očes se dremota.
 Žalemu licu otožna, čemernemu reč pa pretilna,
 Šalnemu burkasta gre, resnobna pa resnemu golču.
 Kajti narava poprej nam vsaki osodni razmeri
 Daja dostojno obliko, nagaja, če k srdu ne draži,
 110 Tlačí tugotoj nas v prah ali vendar nas davi po sili.
 Srčni zakrivlje nemir s pomočjo jezika tolmača.
 Ako govornik besed razmeram soglasnih ne rabi,
 Vitez in rimski prostak v krohot spustila se bosta.
 Drobnó poznaj se različje, govori li bog ali heroj,
 115 Mož dozorelih že let ali gorkega cveta mladeneč,
 Zmožna poštena gospa ali dojkinja kaka marljiva,
 Kupec blodeč črez svet ali kmet zelenega polja,
 Asirijan ali Kolh ali vzrejenec v Tebah li v Argu,
 Drži se kakih pravljic ali stvar si pristojno izmislí.
 120 Ako pa kda Ahilej bi razslavljen na oder se stavil,

79. Arhiloh iz otoka Para blizo leta 700 pred Kr.,
 sloveč po svojih ijambih; to ime je imelo iz prva-
 v praznikih matere Zemlje (Demeter) navadno
 zbadanje, draženje in psovanje, posle pa merilo
 in skladba. Arhiloh je pisal tudi elegije, epode,
 himne, vse v staro-ijonskem narečju.
 Gr. 91. Atrej kralj mikenski postavi bratu Tijestu je-
 gova sina Tantala in Plejstena zaklana za jed
 na mizo maščuje se, ker mu je bil ženo oskvrnil.
 94. Kremet je često pozabljena oseba znanega
 značaja v komediji; isto tako (gr. 95.) Telef in
 Pelej v tragediji.
 Gr. 120. in naslednji. Ahilej osobito po Homeru v Ii-
 jadi razslavljen najjačši junak, vojevoda Mirmi-
 doncem. Horacij zahteva, da imej on značaj,
 kateri mu je Homer prilastil: prošnjam kljubuj,
 oziroma na dolgo časa brezvspešne prošnje naj
 bi se zopet boritvi lotil; svadljiv, glede na Aga-
 memnona, ki je Brisejdo jemu namenjeno devo
 sebi osvojivši kriv bil Ahilejeve svaje in miro-
 vanja skraj borišča; zakonov ne znaj, t. j. ne
 daj si zapovedavati, zaupaj moči in orožju.

- Prošnjam kljubuj, svadljiv, ter zakonov uren in črstev
 Sebi nikakih ne znaj, ter vse prilasčaj orožju.
 Divja brezsrčna Medeja, Inona pa bodi otožna,
 Blodi Ijona, Orest pa žaluj, prekanjaj Iksijon.
 125 Ako neskušeno stvar prizoru izročáš in novo
 Drzneš osobo priversti, do skrajnega konca se hrani;
 Kaka je biti začela, ostajaj dosledno enaka.
 Težko posobnim je bitjem iz občnosti sliko jemati;
 Praviinejše razprel Ilijado si v razne čimove,
 130 Nego si prvi stvari pojavil neznane, nečute.
 Javna tvorina se sme pravicoj osobnoj razviti,
 Ako se nič ne mudíš v preširnem in slabem okrožji,
 Ako ne maráš za trud prevajati piko za pikoj
 Zvesto, in ako ne skočíš posnemnik v zadrigo pretesno,
 135 Odkod stapljati sram ali delna postava zabranja.
 Tako ne smeš ti kakor začel je ciklični pesnik:
 „Slavno boritev zapojem, Prijamovo revno osodo.“
 Tako obétauje kaj režalom prinese tolikim?
 Težek porod gorovje ima, miš smešna se skotne.
 140 Boljše pravilu sledi, kdor vsega ne počne nespretno:
 „Musa povedi imé, kdo narodov mnogih je videl
 Šege in mesta poslé, kar vze'o se mesto je Troja.“
 Dima ne kani po blisku, le luč podeliti po dimu
 Isti, da more odtód objavljati lične čudésa,
 145 Seilo s Karibdoj vred ter Antifata s Ciklopom;

123. in nasl. Medeja, hči Ajetova, glasovita čarovnica,
 po čiji pripomoči je Ijason Argonavtec zlato ru-
 no dobil, je onega istega junaka povračajočega
 se iz Kollide v Evropo sprevajala ljubezni vneta.
 Oča dirja za njima, a Medeja s seboj vzetega
 mlajšega brata razkosi in kose v morje razmeče,
 da bi je pobiraje mudil se oča.

Atamant, kralj tebanski od lova domu pri-
 šedši po boginji Heri v besno divjanje spravljén,
 zagleda ženo Inono z dvoje otročeti in mene,
 ka vidi levico z mladimi pograbi eno dete in je
 razčeše. Radi toga žalosteča se Inona beži z
 drugim otrokom do morja in skoči v nje.

Ijona po Heri v kravo spremenjena blodi po
 svetu po obadu jo pikajočem naganjana, dokler
 v Egipti vspet človeške podobe ne dobi.

Iksijon je svojega tasta, ki ga je terjal za
 obljubljeno jutrinó zavrato sumol v jamo ognjem
 posipano.

Orest žele se smrti očine (Agamemnonove) ma-
 ščevati, katere sta se mati (Orestova) Klitemnestra
 in jen hotivec Egist zakrivila, ubije prišedši iz
 tujine, kder je mladeneč dorastel mater in Egista.
 Zbog tega zlodejstva blodi žalosten pretiravan
 po Erinijah. (Erinije, poosobljen pojem zle vesti
 močeče grešnika).

136. Ciklični pesniki so v obče oni, ki so pisaje
 pesni Homera posnemali: po imeni in po pred-
 metu jihovega pesmarjenja so znani: Stasin in
 Hegesin, Arktin, Leseh in dr. Kterega pesnika
 Horacij v misli ima ne ve se do gotova; sicer
 pa enako počinajoče se grane ne prenespretno.
 Prijam, kralj Trojanski; o njegovi osodi ne
 vemo več nego kolikor Homer pripovedava.

Gr. 145. Seila in Karibda, brodarjem nekđaj nevarna
 smrka blizo brutijskega primorja; po Homerovi
 živi domišljenosti poosobljeno naslikani pomorski
 pošasti.

Antifat z Listrigonci vladajoč knez, bezsrčen
 trinog.

Ciklopi, velikani enooki, vzor naravne silovi-
 tosti in divjaškega življenja.

Z m e s i c e.

Človečja osoda.

Franciška Aubigne je bila rojena 27. novembra 1635. v Niortu mesteci francoskem, ki stoji kraj reke Sevre, in sicer v mestni jetnišnici. Jeni oče Constant Aubigne je bil obtožen zaradi državoizdajstva, je prestal v ječi svojo kazen, potem se pa podal sè svojo rodbino v Ameriko. Franciška je bila takrat v tretjem letu svoje starosti, in ni bilo upanja, da bode težave dolzega potovanja prestala. Zbolela je na ladji, morski zrak jej je hudo škodoval, in bila je smrti blizu. Nežna mati jo jokaje na svoje prsi stiska, in sè svojo sapo ogreva. Ker ni bilo več znamenja, ka bi še otrok bil živ, vzame oče otroka materi iz naročja, da ga nekemu mornarju, naj ga v morje vrže. Ravno so hotli s strelom topovim znamenje dati, kakor je pri mornarjih navada, če se kak mrlič morju izroči, ko žalostna mati še enkrat ljubimca svojega srca k svojim ustnam stisne. Materi se je zdelo, da še otrokovo srce bije, ne da otroka iz rok, ga poljubuje vedno vročeje, in za res se življenje, že na pol ugaseno zopet v otroku vžge. Mala Franciška okreva in zdrava pride v Ameriko, a nekega dne jo malomarna dekla pusti kraj neke reke ležati, in le čudež božji jo je rešil, da ni umorila deklice strupena kača, ki je izlezila iz vode.

Devet mesecev po tem jej umerjeta oče in mati v kratkem časi eden za drugim, in Franciško dvanajst let staro vzame pristav francoskega poslanstva v severni Ameriki, in jo spravi nazaj na Francosko, in sicer v Pariz, kjer jo je sprijela Madame de Meullant, in jo je zredila. Šestnajst let stara se omoži z nekim gospodarjem po imenu Scarron, ki jej pa skoro umerje. Sedaj pride kot vdova na dvor kralja Ludvika XIV. pod imenom: Marquise Maintenon, postane jegova zakonska tovaršica; in kakošen vpliv je imela na kralja in vladarstvo je vsim poznateljem zgodovine dobro znano.

Madame Maintenon je umrla 15. aprila 1719, v opatii St. Cyr, ki je bila jena last, in v koji je ona ustanovila odgojivni zavod za plemenite gospodičine. Dosegla je starost 83 let in 5 mesecev. D. T.

Razne stvari.

(Sbornik pozorištnih diela) se imenuje zbirka, katero izdaja opravništvo narodnega gledališča v Novem Sadu. Dozdaj so prišli na svetlo sledeči igrokazi: Dem on, povestna alegorija v 3 razdelkih od M. Jovanoviča; Š k o l s k i n a d z o r n i k, šaljiva igra v 1 dej. od K. Trifkoviča; Š a r a n, šaljiva igra v 1 dej. od J. Jovanoviča; Č e s t i t a m, šala v 1 dej. in F r a n c u s k o - p r u s k i r a t, šaljiva igra v 1 dej. od K. Trifkoviča; naskoro bođe izšla v tej zbirki:

Kraljeva seja, drama v 4 dej. od M. Jovanoviča in Maksim Crnojevič, tragedija v 5 dej. od L. Kostiča. Novosadski gledališki časopis „Pozorište“ tudi priobčuje drame.

V.—J. N.

(Biblioteko za narod) izdaja knjigar Valogič v Belemgradu; prva dva vezka obsegata: Prvi Franklinov pot; iz narodnega življenja na Kitajskem; kitajsko pravosodstvo in zakonodajstvo; Pompeji in njegovi prebivalci.

(Doba mladosti doba sreče) se zove zbirka izvornih sličic iz življenja mladega, katere je po narodnih prisloviceah in pesmih naslikal češki umetnik Jaroslav Šulc in izdal J. Otto v Pragi. Češki listi hvalijo delo, ki je na čast češki književnosti za mladež. V.—J. N.

(Gledališče bulgarsko.) Nedavno se je v Carigradu, kjer živi do sto tisoč Bulgarov, igrala izvorna bulgarska drama „Rajna“ od D. P. Vojnikova. Pred kacimi desetimi leti začeli so Bulgari gojiti dramatično književnost, prevodeči zapadno-evropske, največ francoske in pisoci tudi izvirne drame. Tako je D. P. Vojnikov napisal že več historičnih dram bulgarskih, kakor: Pokrštenje na Preslavskem dvoru; Rajna Velislava; Krum. Za gledališke predstave skrbe čitalnice po bulgarskih mestih posnemajoče mesto Šumen (Šumla), kjer se je pred kacimi sedmimi leti prvič igralo bulgarski. Sedaj se igra že v Trnovu, Orehovici, Ruščuku, Slivenu in še nekaterih mestih, in to po članih narodnih čitalnic. Posebno v Carigradu davale so se zadnji čas te-le drame: Krivorazbrana civilizacija, komedija v 5 dej. od Vojnikova; Nevjenka, drama iz bulgarske povestnice, potem že omenjena historična drama Rajna od Vojnikova. Čisti dohodek teh predstav se porabuje za blagajnice čitalniške ali pa se daruje v podporo dijaškim društvom bulgarskim. V.—J. N.

(Osvěta) češki razgledni list za umetnosti znanosti in politiko, izhajajoč v Pragi, tiskom Dr. Gregra, ima v letošnjem drugem svojem letniku kaj zanimive razprave, izmed katerih navedemo nekatere literarno-historične: Julius Slovacki in njegova doba (znamenit poljsk pesnik); o slovanskej simboliki; razgled po dramatstvu francoskem; gledališče v Rusiji; ovseslovanskem jeziku in pisu (od prof. Hattale); Komenskega gledališki spis „Diogenes“; noveja češka književnost; razgledi književni; iz življenja Karla Havlička; pesmi Eliške Krasnohorske; priroda v českem pesništvu; zimska saisona českoga gledališča. Živo priporočamo ta izvrstni češki časopis prijateljem české književnosti. V.—J. N.

(Sliko Dr. Sv. Miletiča) hoče izdati v drevorezu Ladislav Titelbach, profesor na realki v Novem Sadu. Slika, ki bode veljala 1 gld., bode gotovo dobro došla vsem narodnim društvom kot dopolnenje k zbirki slik veljavnih slovanskih mož.